

Tea Hasić*
Ana Rački Marinković**

Pregledni znanstveni rad
UDK 347.772:061.1 EU
DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/19632>
Rad primljen: 6. prosinca 2021.
Rad prihvaćen: 16. veljače 2022.

ZAŠTITA TRADICIJSKIH PROIZVODA PRIMJENOM ZEMLJOPISNIH OZNAKA U EUROPSKOJ UNIJI NAKON STUPANJA NA SNAGU ŽENEVSKOG AKTA NA LISABONSKI SPORAZUM***

Sažetak: *Cilj je rada istražiti mogućnosti zaštite zemljopisnih oznaka kojima se obilježavaju tradicijski proizvodi u Europskoj uniji, osobito nakon stupanja na snagu Ženevskog akta na Lisabonski sporazum o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla. Pritom se polazi od dosadašnjih mogućnosti zaštite na međunarodnoj razini. Pokazuju se najznačajnije izmjene koje donosi Ženevski akt te se detaljno analiziraju posljedice pristupanja Europske unije tom međunarodnom sporazumu. Istraživanje pokazuje da prednosti kad je riječ o zaštiti zemljopisnih oznaka nakon pristupanja Europske unije Ženevskom aktu postoje samo za tradicijske poljoprivredne i prehrambene proizvode, dok primjerice tradicijski obrtnički proizvodi, suveniri i ostali nepoljoprivredni proizvodi od toga zasad nemaju koristi. Pokazuje se i da je usvajanjem Ženevskog akta Europska unija uspjela u određenoj mjeri proširiti politiku zaštite zemljopisnih oznaka na globalnoj razini, no njezin položaj slabi činjenica da na razini Europske unije ne postoji sui generis sustav zaštite oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla za nepoljoprivredne proizvode. Analizira se i koje su prednosti, a koja ograničenja i nedostaci zaštite tradicijskih proizvoda zemljopisnim oznakama kojima se oni obilježavaju te se osobito ističe značaj zaštite oznaka za autohtone nepoljoprivredne proizvode (suvenire) za turističke destinacije kao što je Republika Hrvatska. Zaključak provedenog istraživanja govori u prilog nužnosti uspostave sustava zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode na razini Europske unije kako bi se omogućila zaštita zemljopisnih oznaka za sve tradicijske proizvode u Europskoj uniji kroz uspostavljen sustav međunarodne registracije.*

Ključne riječi: *oznake izvornosti, oznake zemljopisnog podrijetla, Ženevski akt na Lisabonski sporazum, zemljopisne oznake za nepoljoprivredne proizvode*

* Tea Hasić, predavačica na Fakultetu ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković" Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Preradovićeveva 1/1, 52100 Pula. E-adresa: thasic@unipu.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6079-1156>.

** Dr. sc. Ana Rački Marinković, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (naslovno zvanje), Trg Republike Hrvatske 3, 10000 Zagreb. E-adresa: ana.racki.marinkovic@pravo.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-7527>.

*** Rad je izrađen u okviru znanstvenog projekta Organizacijski i pravni izazovi u suvremenom poduzetničkom okruženju pri Fakultetu ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Mišljenja, nalazi i zaključci ili preporuke navedene u ovom radu odnose se na autora i ne odražavaju nužno stajališta Fakulteta ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković" Pula.

1. UVOD

U radu se prikazuje kako je na međunarodnoj razini regulirano pitanje zaštite zemljopisnih oznaka. Pritom se, u najvećoj mjeri, analiziraju odredbe *Ženevskog akta na Lisabonski sporazum o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla* iz 2015. godine (dalje u tekstu: *Ženevski akt*)¹ kojim je značajno proširen spektar zemljopisnih oznaka kojima je moguće osigurati zaštitu na području tzv. Lisabonske unije. Naime, za razliku od *Lisabonskog sporazuma za zaštitu oznaka izvornosti i njihovu međunarodnu registraciju* iz 1958. godine (dalje u tekstu: *Lisabonski sporazum*)² *Ženevski akt* iz 2015. godine pruža mogućnost zaštite i zemljopisnim oznakama kojima se označavaju proizvodi koji nisu u potpunosti proizvedeni na određenom zemljopisnom području i kod kojih ne postoji objektivna (empirijski dokaziva) veza između određene kvalitete ili određenih svojstava proizvoda i njihova zemljopisnog podrijetla. Usto, *Ženevskim* je aktom omogućeno da se kao zemljopisne oznake mogu štititi i nazivi koji nisu zemljopisni, ali u svijesti potrošača ukazuju na zemljopisno podrijetlo proizvoda. U konačnici, *Ženevski akt* predviđa da mu mogu pristupiti i međunarodne organizacije te je ovu mogućnost Europska unija iskoristila i pristupila mu u studenom 2019. godine. *Ženevski akt* stupio je na snagu 26. veljače 2020. godine. U radu se na iscrpan način pojašnjava u kojem se položaju nalaze proizvođači tradicijskih neprehrambenih proizvoda s područja Europske unije koji bi nazive svojih proizvoda željeli štititi zemljopisnim oznakama. S tim u vezi, u radu se pojašnjava zašto bi pristup Europske unije *Ženevskom aktu* trebalo smatrati dodatnim razlogom za usvajanje europske regulative kojom bi se omogućila registracija i zaštita zemljopisnih oznaka za neprehrambene proizvode na razini Europske unije.

2. LISABONSKI SPORAZUM ZA ZAŠTITU OZNAKA IZVORNOSTI I NJIHOVU MEĐUNARODNU REGISTRACIJU IZ 1958. GODINE

Lisabonski sporazum za zaštitu oznaka izvornosti i njihovu međunarodnu registraciju iz 1958. godine,³ primjenjuje se isključivo na oznake izvornosti (engl. "appellation of origin") i to samo na izravne oznake izvornosti koje u sebi sadrže naziv zemljopisnog područja (države, regije ili mjesta).⁴ Ovim sporazumom uspostavljena je tzv. Lisabonska unija koju čine sve zemlje koje su pristupile navedenom sporazumu i ratificirale ga. Na području svih država članica Lisabonske unije moguće je ostvariti zaštitu svih onih oznaka izvornosti koje su, nakon registracije

1 *Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications* [2019] OJ L 271/15.

2 *Lisbon Agreement for Protection of Appellations of Origin and their International Protection* (as amended on September 28, 1979).

3 Više o Lisabonskom sporazumu, vidjeti u: Irene Calboli, 'Expanding the Protection of Geographical Indications of Origin Under TRIPs: "Old" Debate or "New" Opportunity?' [2006] 10(2) MIPLR 188–89; Ana Rački Marinković, 'Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite' [2013] 63(1) ZBPFZG 196; Ana Rački Marinković i Antoneta Cvetić, 'Novela Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga iz 2007. godine' u Romana Matanovac (ed), *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu* (DZIV 2007) 214; Romana Matanovac i Ana Rački Marinković, 'Registri prava intelektualnog vlasništva' u Tatjana Josipović (ed) *Hrvatsko registarsko pravo* (Narodne novine 2006) 188.

4 Članak 2. st. 1. Lisabonskog sporazuma definira oznake izvornosti kao: "zemljopisni naziv zemlje, područja ili mjesta koje služi za označavanje podrijetla proizvoda, čija kakvoća ili svojstva isključivo ili bitno ovise o zemljopisnom okruženju, uključujući prirodne i ljudske čimbenike."

pred nadležnim nacionalnim tijelom zemlje izvora, upisane u međunarodni registar koji vodi Svjetska organizacija za zaštitu intelektualnog vlasništva (WIPO). Prema Lisabonskom sporazumu (članak 5. stavak 3.) nakon upisa nacionalne oznake izvornosti u međunarodni registar, zaštita se ostvaruje u svim zemljama Lisabonske unije, osim u zemljama koje u roku od godine dana (računajući od upisa oznake u međunarodni registar) izjave da nisu u mogućnosti osigurati zaštitu. Lisabonskom je sporazumu (prije usvajanja Ženevskog akta 2015. godine) pristupilo tek 28 zemalja,⁵ među kojima nije Republika Hrvatska.

Lisabonski sporazum prvi je međunarodni izvor prava koji je nad oznakama izvornosti priznao isključiva prava kolektivne prirode. Tim se *sui generis* pravima industrijskog vlasništva pruža *apsolutna zaštita* od bilo kakvog kopiranja ili imitiranja zaštićene oznake na proizvodima iste vrste, neovisno o tome dovodi li se pritom potrošače u zabludu ili ne. Ovako širok opseg zaštite kakav je predviđen Lisabonskim sporazumom, prihvaćen je samo u zemljama u kojima se oznake zemljopisnog podrijetla štite kao isključiva *sui generis* prava industrijskog vlasništva.⁶ U zemljama, uglavnom anglosaksonskim, gdje se zemljopisne oznake štite primjenom pravila o suzbijanju nelojalne konkurencije, primjenom pravila o zaštiti potrošača ili u okviru žigovnog prava kao kolektivni ili certifikacijski žigovi (što je u skladu s člankom 22. stavkom 2. Sporazuma TRIPS⁷) zemljopisnim oznakama ne osigurava se apsolutna, već tzv. relativna zaštita – što znači da se zaštita pruža pod uvjetom da se dokaže postojanje opasnosti od dovođenja potrošača u zabludu ili prijetnja narušavanja pravične tržišne utakmice.

U zemljama “Starog svijeta” ultimativni *ratio* koji se zaštitom zemljopisnih oznaka želi ostvariti zapravo je zaštita ugleda (u pravilu) tradicijskih proizvoda koji izravno proizlazi iz, ili je barem u svijesti potrošača izravno povezan, sa zemljopisnim podrijetlom proizvoda. Posljedično, cijelo zemljopisno područje uživa ugled – što se izravno odražava na ekonomsku, ali i demografsku sliku navedenog lokaliteta.⁸ Iz navednog razloga u interesu je zemalja “Starog svijeta” uspostaviti sustave kojima se priječi mogućnost narušavanja ugleda tradicijskih proizvoda te na međunarodnoj razini podržati, odnosno priključiti se međunarodnim sustavima koji omogućavaju takvu zaštitu.⁹ U zemljama “Novog svijeta” u kojima ne postoji velik broj

5 Prema: Daniel Gervais, ‘Irreconcilable differences? The Geneva Act of the Lisbon Agreement and the Common Law’ [2015] 53(2) HLR 339, 368.

6 Prema: Bernard O’Connor, ‘The EC Need not be Isolated on GIs’ [2007] 29(8) EIPR 303, godine 2007, oko 110 država imalo je uspostavljen *sui generis* sustav zaštite zemljopisnih oznaka, među kojima: gotovo sve zemlje članice EU-a; sve zemlje bivše SFRJ; gotovo sve zemlje bivšeg SSSR-a; Turska; Kina; Indija; Indonezija; Jamajka; Švicarska itd.

7 *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* (1994) OJ L 364/214. Sporazum TRIPS obvezujući je za sve države članice Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Sukladno čl. 22. st. 2. sve države članice WTO-a moraju osigurati zaštitu zemljopisnih oznaka, odnosno moraju zabraniti korištenje onih oznaka koje javnost dovode u zabludu glede podrijetla proizvoda ili koje dovode do nepoštenog tržišnog natjecanja. Međutim, nigdje nije navedeno na koji način države takvu zaštitu trebaju osigurati. Iznimno je (prema čl. 23. Sporazuma TRIPS) predviđeno da sve države članice WTO-a moraju osigurati apsolutnu zaštitu (neovisno o mogućnosti dovođenja potrošača u zabludu) onim zemljopisnim oznakama kojima se označavaju vino i žestoka alkoholna pića. Iako je u Sporazumu TRIPS izričito navedeno da će se nastaviti pregovori o proširenju čl. 23. na ostale zemljopisne oznake, takav scenarij unatoč nastojanjima Europske unije i drugih zemalja “Staroga svijeta” nije izgledan jer zemlje “Novog svijeta” nemaju interesa tako visok standard zaštite osigurati nazivima (redovito) tradicijskih proizvoda.

8 Više o mogućem utjecaju zemljopisnih oznaka na razvoj (ruralnih) zemljopisnih područja, vidjeti u: Cerkia Bamley, Estelle Bienabe and Johann Kirsten, ‘The Economics of Geographical Indications – Towards a Conceptual Framework for Geographical Indication Research in Developing Countries’ u *The Economics of Intellectual Property: Suggestions for Further Research in Developing Countries and Countries with Economies in Transition* (WIPO 2009) 109; Carina Folkeson, *Geographical Indications and Rural Development in the EU* (Lund School of Economics and Management 2005); OMPI, ‘Indications géographiques – introduction’ (2017) <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/fr/geographical/952/wipo_pub_952.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.

9 Više u: Marco Ricolfi, ‘Geographical Symbols in Intellectual Property Law: the Policy Option’ in RM Hilty, J Drexel and W Nordemann, (eds), *Schutz Von Kreativität Und Wettbewerb: Festschrift für Ulrich Loewenheim zum 75. Geburtstag* (Verlag Beck 2009) 231, 239; Dev Gangjee, *Relocating the Law of Geographical Indications* (Cambridge University Press 2012) 271.

tradicijskih proizvoda, pa ne postoji naglašen interes za zaštitu njihova ugleda, redovito se uspostavlja zakonodavni okvir koji onemogućava korištenje zemljopisnih oznaka na način koji bi potrošače doveo u zabludu glede zemljopisnog podrijetla njima označenih proizvoda, ali se ne uspostavljaju mjere koje bi osigurale zaštitu i kada nema opasnosti od dovođenja potrošača u zabludu.¹⁰ Stoga ne iznenađuje podatak da brojne zemlje nisu pristupile Lisabonskom sporazumu.

Na području Europske unije, uredbama¹¹ koje se u svim državama članicama izravno primjenjuju, uspostavljen je *sui generis* sustav za zaštitu oznaka izvornosti¹² i oznaka zemljopisnog podrijetla¹³ kojima se označavaju poljoprivredni ili prehrambeni proizvodi te vina, aromatizirana vina i žestoka alkoholna pića.¹⁴ U okviru ovog sustava, oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla, osigurava se apsolutna zaštita od kopiranja i/ili imitiranja na proizvodima iste vrste, bez obzira na to mogu li se pritom potrošači dovesti u zabludu glede podrijetla proizvoda ili ne.

3. ŽENEVSKI AKT NA LISABONSKI UGOVOR

Kako bi se veći broj zemalja potaknulo na pristup Lisabonskom sporazumu, 2008. godine formirana je radna skupina koja je imala za cilj predložiti izmjene Lisabonskog sporazuma.¹⁵ Tekst konačnog prijedloga izmjena definiran je u listopadu 2014. godine, a o njegovu usvajanju odlučivalo se na diplomatskoj konferenciji koja je pod okriljem WIPO-a održana u Ženevi, u svibnju 2015. godine.¹⁶ O usvajanju predloženih izmjena odlučivalo je svega 28 zemalja članica

10 Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 3, str. 216.

11 Danas je ovaj sustav reguliran: *Uredbom (EU) 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode* [2012] OJ L 343/1 kojom se regulira sustav zaštite oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla kojima se označavaju poljoprivredni i prehrambeni proizvodi; *Uredbom (EU) 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) 922/72, (EEZ) 234/79, (EZ) 1037/2001 i (EZ) 1234/2007* [2013] OJ L 347/671 kojom se regulira sustav zaštite oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla kojima se označavaju vina; te *Uredbom (EZ) 110/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2008. o definiciji, opisivanju, prezentiranju, označavanju i zaštiti zemljopisnih oznaka jakih alkoholnih pića* [2008] OJ L 39/16 kojom se regulira sustav zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla (ali ne i oznaka izvornosti) kojima se označavaju žestoka alkoholna pića i *Uredbom (EU) 251/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o definiciji, opisivanju, prezentiranju, označavanju i zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla aromatiziranih proizvoda od vina i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) 1601/91* [2014] OJ L 84/14.

12 Prema: Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 3, str. 203: "Oznakom izvornosti štite se proizvodi koji potječu s nekog zemljopisnog područja i čija je kakvoća ili čija su svojstva bitno ili isključivo nastala pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine te čija se prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području."

13 "Oznakom zemljopisnog podrijetla štite se proizvodi koji potječu s nekog zemljopisnog područja i koji imaju određenu kakvoću, ugled ili drugo svojstvo koje se pripisuje tom zemljopisnom podrijetlu te čija se proizvodnja, obrada ili priprema odvija na tom zemljopisnom području" – prema: *loc. cit.*
Iako je znatno teže dokazati da postoji objektivna i izravna veza između kvalitete i/ili svojstava proizvoda i zemljopisnog područja na kojem su oznakom izvornosti označeni proizvodi u cijelosti proizvedeni, opseg zaštite oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla ne razlikuje se – tj. obje vrste oznaka na području EU-a uživaju tzv. apsolutnu zaštitu.

14 Prema europskoj regulativi, nazivi žestokih alkoholnih pića mogu se štititi samo kao oznake zemljopisnog podrijetla, dok se nazivi ostalih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, baš kao i nazivi vina, mogu štititi ili kao oznake izvornosti ili kao oznake zemljopisnog podrijetla.

15 Danielle Dudding, 'The Lisbon Agreement: Why the United States should stop fighting the Geneva Act' [2015] 18(1) VJETL 167, 185.

16 *Loc. cit.*

Lisabonskog sporazuma. Međutim, nekoliko zemalja (uključujući SAD), ali i vladinih te nevladinih međunarodnih organizacija odlučilo je iskoristiti pravo da na diplomatskoj konferenciji sudjeluju kao promatrači.¹⁷ Predloženi tekst izmjena Lisabonskog sporazuma usvojen je 20. svibnja 2015. godine kao Ženevski akt na Lisabonski sporazum, a na snazi je od 26. veljače 2020. godine. Prema članku 21. Ženevskog akta, zemlje koje su pristupile Lisabonskom sporazumu i zemlje koje su pristupile Ženevskom aktu na Lisabonski sporazum zajedno čine tzv. Lisabonsku uniju.

Među usvojenim izmjenama ističe se značajno proširenje primjene ovog međunarodnog instrumenta *ratione materiae*. Naime, za razliku od Lisabonskog sporazuma iz 1958. godine koji je apsolutnu razinu zaštite osiguravao samo izravnim oznakama izvornosti, prema Ženevskom aktu apsolutna se razina zaštite osigurava svim zemljopisnim oznakama – neovisno o tome je li riječ o oznakama izvornosti ili o oznakama zemljopisnog podrijetla te neovisno o tome je li riječ o izravnoj ili neizravnoj zemljopisnoj oznaci. Riječ je o značajnom proširenju jer u sustavima koji razlikuju oznake izvornosti od oznaka zemljopisnog podrijetla, kao što je primjerice europski sustav, broj registriranih oznaka zemljopisnog podrijetla uvelike nadmašuje broj registriranih oznaka izvornosti.¹⁸ Ovime se Lisabonski sporazum (izmijenjen Ženevskim aktom) pojmovno usklađuje sa Sporazumom TRIPS koji u člaku 22. stavku 1. *zemljopisne oznake* definira na sveobuhvatan način – tj. kroz definiciju koja obuhvaća i oznake izvornosti i oznake zemljopisnog podrijetla.

Dok su izvornom Lisabonskom sporazumu mogle pristupiti samo zemlje koje su na nacionalnoj razini oznake izvornosti štatile kao isključiva *sui generis* prava intelektualnog vlasništva i pritom im jamčile apsolutnu zaštitu, Lisabonskom sporazumu revidiranom Ženevskim aktom mogu pristupiti i zemlje koje zemljopisne oznake štite kroz sustav žigovnog prava, primjenom pravila o suzbijanju neloyalne tržišne utakmice, primjenom pravila o zaštiti potrošača ili na bilo koji drugi način.¹⁹ Stoga su neki autori²⁰ očekivali da će se revidiranjem Lisabonskog sporazuma *ublažiti jaz* između zemalja “Starog svijeta” i zemalja “Novog svijeta”, no čini se upravno suprotno, da je usvajanjem Ženevskog akta jaz dodatno produbljen. Osnovni razlog tomu jest što je visok nivo zaštite, kakav je zemljama novog svijeta neprihvatljiv, proširen na sve zemljopisne oznake. Usto, pri usvajanju konačnog teksta Ženevskog akta na Lisabonski ugovor, nije usvojen ni jedan od prijedloga kojima su anglosaksonske zemlje htjele u Lisabonski sustav implementirati neka načela svojstvena žigovnom pravu. Primjerice, nije prihvaćen prijedlog kojim bi se, na području zemlje članice Lisabonske unije, morala uskratiti zaštita zemljopisnoj oznaci koja je na području dotične zemlje bila prethodno registrirana kao žig, čime se osigurava dosljedna provedba načela prvenstva koje je jedno od temeljnih načela žigovnog prava. Nije usvojen ni prijedlog SAD-a prema kojem bi bilo moguće prestati pružati zaštitu zemljopisnoj oznaci koja se na području određene države članice Lisabonske unije

17 *Ibidem*, str. 186.

18 Na dan 7. listopada 2021. godine pri Europskoj komisiji registrirano je 667 oznaka izvornosti te 897 oznaka zemljopisnog podrijetla za poljoprivredne ili prehrambene proizvode. Prema: eAmbrosia: the EU geographical indications register (European Commission), dostupno na: <<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>> pristupljeno 7. listopada 2021.

19 Prema čl. 10. st. 1. Ženevskog akta: “Svaka ugovorna stranka može odabrati vrstu zakonodavstva na temelju kojeg uspostavlja zaštitu propisanu ovim Aktom, pod uvjetom da takvo zakonodavstvo ispunjava bitne zahtjeve ovog Akta.”

20 Primjerice: Daniel J. Gervais, ‘Reinventing Lisbon: The Case for a Protocol to the Lisbon Agreement (Geographical Indications)’ [2010] 11(1) CJIL, 67.

počela rabiti kao generički pojam nakon što je registrirana u međunarodnom registru zemljopisnih oznaka, čime bi se (kad je posrijedi pitanje generičnosti) status zemljopisnih oznaka izjednačio sa žigovima.²¹ Na kraju, nije prihvaćen ni prijedlog koji je Lisabonsku uniju trebao učiniti financijski samoodrživom. Naime, prema prijedlogu SAD-a, u određenim vremenskim intervalima trebalo bi platiti naknadu za održavanje kako bi zemljopisna oznaka i dalje mogla biti upisana u međunarodni registar te kako bi i dalje imala pravo na zaštitu na području Lisabonske unije.²² Neuvažavanje njihovih prijedloga, ne samo da je odvrtilo zemlje “Novog svijeta” da se priključe Lisabonskoj uniji (iako su formalne prepreke za pristup uklonjene), već ih je potaknulo da se protive opstojnosti Lisabonske unije inzistiranjem na izmjeni načina financiranja Lisabonske unije.²³

Značajna novina ogleđa se i u činjenici da, nakon usvajanja Ženevskog akta, Lisabonskom sporazumu mogu pristupiti i međunarodne organizacije pod čijim su okriljem uspostavljeni sustavi za zaštitu zemljopisnih oznaka. Tako je i Europska unija pristupila Ženevskom aktu u studenom 2019. godine.²⁴ Posljedično, na području Europske unije osigurana je apsolutna zaštita svih zemljopisnih oznaka upisanih u međunarodni registar, osim onih koje su u roku od godinu dana odbijene. S druge strane, sve zemljopisne oznake registrirane na razini Europske unije moći će se upisati u međunarodni registar i tako steći pravo na apsolutnu zaštitu na području cijele Lisabonske unije. Ako Lisabonskoj uniji pristupe zemlje koje su na nacionalnoj razini već uspostavile *sui generis* sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka (npr. Indija, Turska, Rusija, brojne južnoameričke i afričke zemlje itd.), područje Lisabonske unije obuhvaćat će značajan udio globalnog teritorija. Stoga je, kroz Ženevski akt na Lisabonski sporazum, Europska unija u određenoj mjeri uspjela ostvariti svoj cilj – globalno proširenje politike zaštite zemljopisnih oznaka, kad već nije uspjela postići dogovor oko proširenja članka 23. Sporazuma TRIPS. Ipak proširenje članka 23. Sporazuma TRIPS imalo bi mnogo veći doseg jer bi osiguralo apsolutnu zaštitu svih zemljopisnih oznaka u svim državama članicama WTO-a.

4. POSLJEDICE PRISTUPANJA EUROPSKE UNIJE ŽENEVSKOM AKTU

Da bi se zemljopisna oznaka mogla upisati u međunarodni registar zemljopisnih oznaka preduvjet je registracija zemljopisne oznake u zemlji podrijetla, koja mora biti stranka Lisabonskog sporazuma ili Ženevskog akta. Pristupanje Europske unije kao međunarodne institucije Lisabonskoj uniji omogućilo je zaštitu kroz Lisabonski sustav zemljopisnih oznaka registriranih na razini Europske unije. Oznake izvornosti ili oznake zemljopisnog podrijetla

21 Vidjeti više u: Dudding, *op. cit.* u bilj. 15, str. 189.

22 Naknadu za održavanje registracije, kao jednu od najvažnijih točki prijedloga tijekom rasprave o konačnom tekstu Ženevskog akta, navodi i: Daniel Gervais, ‘A Look at the Geneva Act of the Lisbon Agreement: A Missed Opportunity?’ u Irene Calboli and Ng-Loy Wee Loon (eds), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture: Focus on Asia-Pacific* (Cambridge University Press 2017) 122, 129.

23 Države članice Lisabonske unije troškove financiranja Lisabonske unije moraju namiriti direktnim uplatama. Dotad je financiranje bilo pokriveno viškovima priljeva iz naknada podnositelja koji koriste sustave međunarodne registracije drugih prava industrijskog vlasništva (prvenstveno patenata i žigova) koje administrira WIPO.

24 Nakon što je usvojena Odluka Vijeća (EU) 2019/1754 od 7. listopada 2019. o pristupanju Europske unije Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla [2019] OJ L 271/12 Europska unija pristupila je Ženevskom aktu 26. studenoga 2019. godine polaganjem isprave o pridruživanju.

registrirane pri Europskoj komisiji smatraju se valjanim preduvjetom za upis u međunarodni registar, a zemlja podrijetla u tom je slučaju Europska unija.

Međutim valja naglasiti da je unitarni sustav zaštite zemljopisnih oznaka za poljoprivredne i prehrambene proizvode, vina, aromatizirana vina i jaka alkoholna pića koji je uspostavljen na razini Europske unije ekskluzivan. Za razliku od primjerice žigova i industrijskog dizajna gdje sustavi zaštite unitarnih prava postoje paralelno sa nacionalnim sustavima zaštite država članica, kad je posrijedi zaštita zemljopisnih oznaka za navedene proizvode postoji isključiva nadležnost Europske unije.²⁵ Države članice ne smiju imati uspostavljene paralelne nacionalne sustave zaštite zemljopisnih oznaka za te proizvode.

Preduvjet za upis u međunarodni registar bez obzira na to je li riječ o zemlji koja je samostalna članica Lisabonskog ugovora (npr. Republika Češka) ili to nije (npr. Republika Hrvatska) bit će uvijek registracija zemljopisne oznake pri Europskoj komisiji jer za te proizvode ne postoji mogućnost nacionalne zaštite već samo unitarne. No, na razini Europske unije još nije moguće registrirati zemljopisnu oznaku za neprehrambene proizvode pa stoga u odnosu na oznake za te proizvode ne postoji isključiva nadležnost Europske unije i države su im slobodne pružati zaštitu na nacionalnoj razini. Samo 14 zemalja članica (među kojima je i Republika Hrvatska) omogućava registraciju zemljopisnih oznaka za neprehrambene proizvode na nacionalnoj razini.²⁶ Upis u međunarodni registar tih oznaka bit će moguć samo ako je riječ o zemlji koja je ujedno i samostalno pristupila Lisabonskoj uniji, a takvih je tek nekoliko.²⁷ Primjera radi, na ovaj je način na području Lisabonske unije osigurana zaštita za čuveni bohemski kristal.²⁸ S druge strane, tri zemljopisne oznake upisane u registar zemljopisnih oznaka kojeg za neprehrambene proizvode na području Republike Hrvatske vodi Državni zavod za intelektualno vlasništvo (paška čipka, lepoglavska čipka i svetomarska čipka)²⁹ ne mogu steći zaštitu u Lisabonskoj uniji upisom u međunarodni registar. Francuska je jedna od zemalja koja je među prvima pristupila Lisabonskom sporazumu i koja u međunarodnom registru oznaka izvornosti ima upisan najveći broj oznaka izvornosti (više od pet stotina).³⁰ Francuska je, ujedno, i prva članica Europske unije koja je samostalno pristupila Ženevskom aktu, kako bi osigurala apsolutnu zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla svojih čuvenih neprehrambenih proizvoda (kao što je, primjerice, granit iz Bretanje) na području Lisabonske unije.³¹

25 Isključiva nadležnost unije potvrđena je i odlukom Europskog suda od 8. rujna 2009. godine u predmetu C-478/07 *Budějovický Budvar v Rudolf Ammersin GmbH* [2009] ECR I-07721

26 Prema: Insight Consulting, OriGIn and Redd, 'Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the internal market – Final Report – 18 February 2013' <https://www.uibm.gov.it/attachments/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.

27 Bugarska, Češka, Francuska, Italija, Mađarska, Portugal i Slovačka. Popis svih država članica Lisabonske unije, dostupan je putem sljedeće poveznice: <https://wipo.int/en/treaties/ShowResults?search_what=B&bo_id=11> pristupljeno 1. listopada 2021.

28 Oznaka izvornosti *Česky porcelan / Fine Bohemian China / Porcelaine fine de boheme* upisana je u međunarodni registar 22. studenoga 1967. godine, pod rednim brojem AO 27. Više o upisu vidjeti na: <<https://www.wipo.int/ipdl-lisbon/result-detail?count=1&total=4&cacheid=21689075&query=bohemian&sortby=KEY&limit=25>> pristupljeno 1. listopada 2021.

29 Više o upisu oznaka izvornosti *Paška čipka*, *Svetomarska čipka* i *Lepoglavska čipka* u nadležni registar pri Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, vidjeti na: <<https://www.dziv.hr/print.aspx?id=1522>> pristupljeno 1. listopada 2021.

30 Prema: OMPI, 'La France adhère à l'Acte de Genève de l'Arrangement de Lisbonne de l'OMPI' (21 January 2021) <https://www.wipo.int/lisbon/fr/news/2021/news_0002.html> pristupljeno 12. veljače 2022.

31 Prema: Marion Pignot, 'Adhésion de la France à l'Acte de Genève de l'Arrangement de Lisbonne sur les indications géographiques' (29 January 2021) <<https://www.plass.com/fr/actualites/adhesion-de-la-france-lacte-de-geneve-de-larrangement-de-lisbonne-sur-les-indications>> pristupljeno 12. veljače 2022.

S obzirom na to da na području Europske unije nije moguće zaštititi oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti za nepoljoprivredne proizvode, Europska unija morat će odbiti zaštitu na području Europske unije nepoljoprivrednih zemljopisnih oznaka iz trećih država podnesenih kroz sustav međunarodne registracije uspostavljen Lisabonskim sporazumom.

Zemljopisne oznake neprehrambenih proizvoda, registriranih u zemlji koja nije članica Europske unije, ali je članica Lisabonske unije (npr. Republika Sjeverna Makedonija) mogu se upisati u međunarodni registar pri čemu stječu pravo na zaštitu na području država članica Lisabonske unije pa i nekih država članica Europske unije,³² no na razini cijele Europske unije neće biti zaštićeni jer još ne postoji unitarna zaštita oznaka za nepoljoprivredne proizvode. Stoga, neće biti zaštićeni ni u onim državama članicama Europske unije koje pružaju zaštitu oznakama za nepoljoprivredne proizvode ali nisu članice Lisabonske unije (npr. Republika Hrvatska). Primjera radi, na ovaj je način zaštita na području Lisabonske unije osigurana za ohridske bisere.³³ Dakle, biseri pod nazivom "ohridski biseri" mogu se s aspekta zaštite zemljopisnih oznaka legalno nuditi na području Republike Hrvatske neovisno o zemlji podrijetla, ali ne i na području Republike Češke.

5. EUROPSKA UNIJA – PRIJEDLOG REGULATIVE ZA ZAŠTITU ZEMLJOPISNIH OZNAKA NA NEPREHRAMBENIM PROIZVODIMA

Europska komisija od 2011. godine razmatra i analizira potrebu za uvođenjem regionalnog *sui generis* sustava zaštite zemljopisnih oznaka kojima se označavaju nepoljoprivredni proizvodi.³⁴ Zasad je izrađeno nekoliko studija te objavljeno nekoliko izvješća³⁵ u kojima se ističu moguće prednosti koje bi implementacija takvog sustava mogla izazvati za potencijalne korisnike, ali i za gospodarstvo Europske unije te potrošače.³⁶ Iako je Europski parlament u listopadu 2015. godine usvojio *Rezoluciju o mogućem proširenju zemljopisnih oznaka na nepoljoprivredne*

32 Riječ je o državama članicama Europske unije koje su nacionalnim zakonodavstvima predvidjele mogućnost zaštite zemljopisnih oznaka za neprehrambene proizvode te su samostalno pristupile Lisabonskom sporazumu ili Ženevskom aktu – primjerice, Republika Češka.

33 Oznaka izvornosti *Ohridski biser* upisana je u međunarodni registar 31. ožujka 2015. godine, pod registarskim brojem AO 1002. Više o upisu vidjeti na: <<https://www.wipo.int/ipdl-lisbon/result-detail?count=1&total=1&cacheid=21694894&query=ohrid&sortBy=KEY&limit=25>> pristupljeno 1. listopada 2021.

34 Vidjeti: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee on the Regions*, COM (2011) 287 final, od 24. svibnja 2011. godine.

35 Vidjeti: *Study on Non-agricultural Geographical Indications (GIs) in the European Union* (13. veljače 2013) <<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/14897>> pristupljeno 1. listopada 2021; *Green Paper "Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products"*, COM (2014) 469 final, od 15. srpnja 2014. godine, čijom je objavom otvoren postupak tzv. javnih konzultacija o potrebi usvajanja sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka za neprehrambene proizvode na EU razini, koje su trajale do 28. listopada 2014. godine; *Results of the public consultation (15 July – 28 October 2014) and public conference (19 January 2015, Brussels) on the Green Paper Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products* (European Commission) <<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10565/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>> pristupljeno 11. listopada 2021.

36 Redovito se kao prednosti ističu: očuvanje tradicijskih proizvodnih tehnika – koje su važan segment europske nematerijalne kulturne baštine; revitalizacija i depopularizacija (uglavnom) ruralnih područja iz kojih potječu tradicijske proizvodne tehnike; sprječavanje različitih zlouporaba kojima se negativno utječe na ugled tradicijskih proizvoda i na njihovu tržišnu vrijednost.

proizvode,³⁷ putem koje je pozvao Europsku komisiju³⁸ da objavi prijedlog legislativnog rješenja kojim će se utemeljiti regionalni sustav zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode, na prijedlog Europske komisije i dalje se čeka.

Fragmentacija zaštite na razini Europske unije te nemogućnost zaštite na razini Europske unije zemljopisnih oznaka kojima se označavaju nepoljoprivredni proizvodi, na globalnoj razini slabi položaj Europske unije. Naime, treće države neće biti sklone priznavati i štitiiti zemljopisne oznake za poljoprivredne proizvode Europske unije znajući da istodobno Europska unija neće priznavati i štitiiti njihove oznake za nepoljoprivredne proizvode.³⁹

Uvidjevši da će nemogućnost zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla za nepoljoprivredne proizvode u Europskoj uniji kroz Lisabonski sustav utjecati na povećanje broja oznaka zemljopisnog podrijetla trećih zemalja kojima će Unija odbiti zaštitu (što može negativno utjecati na privlačnost Ženevskog akta trećim zemljama) Komisija je pri pristupanju Ženevskom aktu uložila Izjavu o mogućem proširenju zaštite oznaka za nepoljoprivredne proizvode na razini Europske unije.⁴⁰

Pitanje zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode predstavljalo je kamen spoticanja u pregovorima oko uspostave bilateralnog ugovora za uzajamnu zaštitu zemljopisnih oznaka između Europske unije i Kine s obzirom na značaj tradicijskih nepoljoprivrednih proizvoda za kinesku stranu. Kompromisno u članku 1. stavku 2. Sporazuma između Europske unije i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području oznaka zemljopisnog podrijetla i njihovoj zaštiti⁴¹ stranke se obvezuju razmotriti proširenje područja primjene oznaka zemljopisnog podrijetla obuhvaćenih tim Sporazumom na druge proizvode, uzimajući pritom u obzir razvoj zakonodavstva stranaka. Pritom se naravno misli na uspostavu *sui generis* sustava zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode u Europskoj uniji. Štoviše, kineska strana popisala je nazive 17 nepoljoprivrednih proizvoda (uglavnom je riječ o porculanu, glinenim i sličnim tradicijskim proizvodima) koji su u Kini zaštićeni, a kojima će se, nakon proširenja opsega zaštite toga Sporazuma, dati prednost za zaštitu.

Sve navedeno, povrh same ekonomske isplativosti zaštite, govori u prilog potrebe uspostave takvog *sui generis* sustava zaštite na razini Europske unije.

Ako Europska unija zaista implementira opisani sustav, proizvođači tradicijskih prehrambenih predmeta koje potrošači dovode u vezu s posebnim svojstvima ili ugledom upravo radi njihovog zemljopisnog podrijetla, konačno će se moći služiti istim sredstvima za zaštitu naziva svojih proizvoda kao i proizvođači tradicijskih prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda.

37 European Parliament resolution of 6 October 2015 on the possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products [2015] OJ C 349/2.

38 Vidjeti: *Ibidem*, str. 3, par. 3.

39 Prema *Inception impact assessment of an EU-wide system for protecting the geographical indications of non-agricultural products*, Ares (2020)7158775 <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12778-EU-wide-protection-of-geographical-indications-for-non-agricultural-products_en> pristupljeno 11. listopada 2021.

40 Tijekom pristupanja Europske unije Ženevskom aktu usvojena je *Uredba (EU) 2019/1753 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o djelovanju Unije nakon njezina pristupanja Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla* [2019] OJ L 271/1 uz koju je uložena ova Izjava.

41 *Sporazum između Europske unije i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području oznaka zemljopisnog podrijetla i njihovoj zaštiti* [2020] OJ L 4081/3.

6. ZAŠTITA TRADICIJSKIH PROIZVODA ZEMLJOPISNIM OZNAKAMA – PREDNOSTI

Brojne su prednosti označavanja tradicijskih proizvoda zemljopisnim oznakama. Kao najznačajnije prednosti, najčešće se ističu: neograničeno vremensko trajanje i kolektivni karakter *sui generis* prava industrijskog vlasništva nad zemljopisnim oznakama.⁴² Naime, za razliku od svih ostalih prava intelektualnog vlasništva, čije je trajanje vremenski ograničeno (ili, eventualno, neograničeno pod uvjetom periodičnog obnavljanja – što vrijedi za pravo žiga) zaštita zemljopisnih oznaka nije vremenski ograničena. Zaštićenu zemljopisnu oznaku moguće je koristiti sve dok proizvodi koji se njome žele označiti zadovoljavaju uvjete predviđene specifikacijom. Nadalje, zemljopisne oznake ne djeluju na način da svojim nositeljima osiguravaju isključiva subjektivna prava nad zaštićenim oznakama, već su kolektivnog karaktera, što znači da ih može koristiti bilo koja osoba koja ispunjava uvjete predviđene specifikacijom, odnosno svi proizvođači koji na definiranom zemljopisnom području primjenjuju proizvodne tehnike i ostale uvjete proizvodnje definirane specifikacijom.⁴³ Iako postupak registracije zemljopisne oznake, iznimno, može pokrenuti i pojedinac, nad registriranom zemljopisnom oznakom on ne stječe isključiva subjektivna prava. Ako postupak registracije pokrene udruga, ona također neće postati nositelj registrirane oznake te će se registriranom oznakom moći koristiti ne samo proizvođači koji su članovi udruge koja je inicirala postupak registracije, već svi proizvođači koji zadovoljavaju uvjete navedene u specifikaciji. Zbog navedenog razloga, određeni autori ističu kako su zemljopisne oznake, barem u onim zemljama gdje im je priznat status *sui generis* prava industrijskog vlasništva, jedino pravo industrijskog vlasništva koje se vezuje uz objekt, umjesto uz subjekt zaštite.⁴⁴ Nadalje, potrebno je naglasiti kako se zemljopisnim oznakama ne može raspolagati, odnosno licencirati ih ili prenositi,⁴⁵ čime se dodatno osiguravaju kvaliteta i ugled proizvoda označenih zemljopisnom oznakom.

Mnogi tvrde, što potkrepljuju i numeričkim podacima,⁴⁶ da proizvodima koji su označeni zaštićenim zemljopisnim oznakama, ne raste samo tržišna vrijednost, već za njima raste

42 Više o prednostima označavanja tradicijskih proizvoda zemljopisnim oznakama, vidjeti u: Daniel Gervais, 'Traditional Innovation and the Ongoing Debate on the Protection of Geographical Indications' in Peter Drahos and Susy Frankel (eds), *Indigenous People's Innovation – Intellectual Property Pathways to Development* (The Australian National University Press 2012) 121-146; Robert Pant 'Protecting and promoting traditional knowledge in India – What role for geographical indications?' (2015) IIED Working Paper <<http://pubs.iied.org/pdfs/16576IIED.pdf>> pristupljeno 1. listopada 2021.; Shivani Singhal, 'Geographical indications and traditional knowledge' [2008] 3(11) *JIPPL*, 732.–738.

43 Iako postoje zemlje koje imaju različita rješenja, tj. koje predviđaju registar korisnika te se zemljopisnom oznakom mogu koristiti samo osobe koje su u navedeni registar upisane.

44 Tako i: Ana Rački Marinković, 'Osnovna obilježja i opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova' [2015] 65(6) *ZBPFZG*, 673; Matanovac, R. i Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 3, str. 186.

45 Upravo zbog ove karakteristike, s obzirom na to da se zemljopisnim oznakama ne stječe pravo vlasništva nad nematerijalnom imovinom što je jedna od osnovnih karakteristika svih ostalih prava intelektualnog vlasništva, neki autori smatraju da zemljopisne oznake ne bi trebalo ubrajati među prava industrijskog vlasništva. O ovoj problematici, vidjeti više u: Stephen Stern, 'Are GIs IP?' [2007] 29(2) *EIPR* 39, 41.

46 Numerički podatci koji se navode u literaturi, a koji ukazuje na povećanu tržišnu vrijednost proizvoda označnih zaštićenim zemljopisnim oznakama, bili bi sljedeći: cijena sira proizvedenog u Francuskoj veća je (u prosjeku) za 2,00 eura po kilogramu ako je sir označen zaštićenom zemljopisnom oznakom, a cijena proizvoda označenih zaštićenim zemljopisnim oznakama (na području EU-a) u prosjeku je 2,23 puta veća od proizvoda iste vrste koji navedenim oznakama nisu označeni i sl. Navedeni podatci preuzeti su iz: European Commission, 'Why do Geographical Indications matter to us?' [2003] MEMO/03/160 <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_03_160> pristupljeno 11. listopada 2021.; Ana Marušić Lisac, Ivan Matić i Tonino Picula, *Autohtoni proizvodi i oznake kvalitete Europske unije: od ideje do realizacije* (S&D 2016) 22.

i potražnja na tržištu – budući da ih potrošači percipiraju kao visokokvalitetne proizvode,⁴⁷ što posljedično može imati izravnog utjecaja na poboljšanje ekonomskog položaja tradicijskih zajednica.

Rast tržišne vrijednosti tradicijskih proizvoda diferenciranih od konkurentskih proizvoda upravo zahvaljujući zemljopisnim oznakama osim što značajno doprinosi ekonomskom položaju zajednica koje ih proizvode i plasiraju na tržište, značajno doprinosi i opstanku tradicijskih tehnika kojima prijeti zaborav.⁴⁸ U literaturi se ističe podatak kako su, upravo zahvaljujući sustavu zaštite zemljopisnih oznaka, revitalizirana brojna ruralna područja Europske unije.⁴⁹

Republika Hrvatska, kao turistička destinacija, prepoznala je prednosti koje zemljopisnim oznakama označeni proizvodi imaju na tržištu. Na razini Europske unije registriran je tako cijeli niz zemljopisnih oznaka kojima se označavaju naši tradicijski poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, a koji čine važan segment naše turističke ponude.⁵⁰ Međutim, čini se da bi hrvatski proizvođači autohtonih neprehrambenih proizvoda (primjerice suvenira), odnosno turističke zajednice koje bi ih mogle i trebale potaknuti na ujedinjenje i zajedničko djelovanje, mogli učiniti i više kada je riječ o označavanju i promidžbi autohtonih hrvatskih nepoljoprivrednih i neprehrambenih proizvoda – posebice zato što mnogi takvi proizvodi predstavljaju tzv. zaštićena nematerijalna kulturna dobra.⁵¹ U Republici Hrvatskoj moguće je, na nacionalnoj razini, u postupku koji se provodi pred DZIV-om, registrirati zemljopisne oznake kojima se označavaju neprehrambeni i nepoljoprivredni proizvodi.⁵² Smatramo da bi se nazive mnogih autohtonih hrvatskih suvenira (kao što su: šestinski kišobrani, drvene dječje igračke s područja sjeverozapadne Hrvatske, šibenska kapa i sl.) moglo zaštititi zemljopisnim oznakama te bi se u specifikaciji trebalo detaljno regulirati uvjete proizvodnje koji bi morali biti zadovoljeni da bi se suveniri mogli označiti registriranom oznakom.⁵³ S tim u vezi, interes bi Republike Hrvatske također bio da se omogući registracija zemljopisnih oznaka za neprehrambene proizvode na razini Europske unije, a osobito da se pritom omogući na proizvodima uz nazive zaštićene

47 Prema: WIPO, *Advanced Course on Intellectual Property, Traditional Knowledge and Traditional Cultural Expressions – Modul 3 – Protecting TK and TCEs with existing and adapted intellectual property rights* (2016) 22. S druge strane, ima i onih koji smatraju da označavanje zemljopisnim oznakama nije izravno povezano s povećanjem cijena navedenih proizvoda, već je povećanje cijena izravna posljedica povećane promidžbe tako označenih proizvoda ili povećane kontrole nad kvalitetom navedenih proizvoda – koja bi bila nužna i da je proizvod, primjerice, označen oznakom kvalitete koja nema karakter zemljopisne oznake (npr. certifikat o ekološki proizvedenom predmetu). Više o ovoj problematici vidjeti u: Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 44, str. 681, bilj. 49.

48 Određeni autori smatraju da sustav zemljopisnih oznaka suviše intenzivno honorira očuvanje tradicije, sputavajući na taj način ulaganja u inovacije, čime se usporava razvoj društva kao cjeline. O ovoj problematici vidjeti više u: Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 44, str. 676. bilj. 28.–29.; Stern, S., *op. cit.* u bilj. 45, str. 39.–42.

49 Tako i: Marušić Lisac, A., Matić, I., Picula, T., *op. cit.* u bilj. 46, str. 13.

50 Na dan 7. listopada 2021. godine na razini Europske unije registrirano je četrnaest oznaka izvornosti za poljoprivredne ili prehrambene proizvode s područja Republike Hrvatske dostupno na: <<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>> pristupljeno 7. listopada 2021.

51 Popis hrvatskih zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara, dostupan je na mrežnoj stranici Ministarstva kulture, a mnoga su od navedenih dobara prikladna za označavanje oznakom zemljopisnog podrijetla, primjerice: tradicijski lončarski proizvodi sjeverozapadne Hrvatske; tradicijski lončarski proizvodi s otoka Iža; tradicijski konavoski vezovi; tradicionalni slavonski kožni prsluci; solističke tambure kuterevke (iz Kutereva); šestinski kišobrani; šibenske kape; tradicijske dječje igračke s područja sjeverozapadne Hrvatske itd.

52 Prema *Zakonu o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga* (NN 173/2003, 186/2003, 54/2005, 76/2007, 49/2011, 46/2018).

53 Ni Republiku Hrvatsku nije zaobišao trend uvoza suvenira na kojima se reproduciraju hrvatski nazivi ili hrvatski simboli, a koji se industrijski proizvode u Aziji. Vidjeti, primjerice, članak dostupan preko sljedeće poveznice: <<http://www.made-in-croatia.com.hr/index.php?inc=GOS-Vijesti20>> pristupljeno 1. listopada 2021.

kao zemljopisne oznake rabiti identične logotipove kakvi se već godinama rabe na prehrambenim proizvodima čiji su nazivi zaštićeni na razini Europske unije i koji među europskim potrošačima uživaju visok stupanj prepoznatljivosti. Naime, prosječni europski potrošač, čak i ako nije čuo za određeni proizvod, zahvaljujući tom logotipu može prepoznati da je riječ o proizvodu čiji je naziv zbog posebnih svojstava ili ugleda koji uživa u zemlji podrijetla zaštićen na EU razini, što ga može potaknuti na kupnju tog proizvoda.⁵⁴

7. ZAŠTITA TRADICIJSKIH PROIZVODA ZEMLJOPISNIM OZNAKAMA – OGRANIČENJA I NEDOSTATCI

Kao jedno od najvećih ograničenja zaštite tradicijskih proizvoda putem zemljopisnih oznaka kao *sui generis* prava industrijskog vlasništva, u pravilu se ističe nemogućnost njihove izravne zaštite.⁵⁵ Naime, zaštita se pruža samo oznakama (uglavnom nazivima) kojima se tradicijski proizvodi označavaju. Sami tradicijski proizvodi, iako označeni zaštićenom zemljopisnom oznakom, i dalje ostaju dio javne domene te ih bilo tko može slobodno kopirati ili imitirati te komercijalno eksploatirati. Međutim, budući da imitacije nisu proizvedene na području i/ili na način koji su definirani specifikacijom, neće se smjeti označavati nazivom zaštićenim zemljopisnom oznakom. Time se na tržištu omogućava diferencijacija tradicijskih od industrijski proizvedenih, a naizgled veoma sličnih proizvoda. Koristeći sustav zaštite zemljopisnih oznaka, moguće je stoga osigurati samo tzv. neizravnu zaštitu tradicijskih proizvoda, a posljedično i tradicijskog znanja koje je utjelovljeno u procesu njihove proizvodnje.

Nadalje, izrada specifikacije potrebne za registraciju te uspostava sustava kontrole sukladnosti proizvoda s uvjetima iz specifikacije, iziskuju znatna financijska, ali i organizacijska sredstva.

Teritorijalni karakter zemljopisnih oznaka, odnosno činjenica da im se zaštita osigurava samo u zemljama gdje su registrirane također je ograničavajuć faktor.⁵⁶ Ipak, u zemljama koje su pristupile Lisabonskom sporazumu (ili Ženevskom aktu na Lisabonski sporazum) moguće je koristiti upis u međunarodni registar kako bi se osigurala apsolutna zaštita na području cijele Lisabonske unije. Nadalje, ovaj se ograničavajući faktor nastoji prevladati i bilateralnim ili višelateralnim sporazumima na temelju kojih države međusobno priznaju u njima registrirane zemljopisne oznake.⁵⁷ No, teritorijalno ograničenje ne predstavlja problem za proizvode

54 Više o značaju logotipova uspostavljenih za PDO i PGI vidjeti u: Riccardo Vecchio and Azzurra Annunziata, 'The role of PDO/PGI labelling in Italian consumers' food choices' [2011] 12(2) AER 80; Foreign Trade Association, 'Should Geographic Indication protection be granted for non-agricultural products? – a position paper' [2015] 7 <www.amfori.org/sites/default/files/FTA%20Position%20Paper%20-%20Should%20geographic%20indication%20protection%20be%20granted%20for%20nonagricultural%20products%20April%202015%20%282%29.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.

55 Upravo zbog ovog razloga Singhal, S., *op. cit.* u bilj. 42, str. 738., zaključuje kako zaštita tradicijskog znanja zemljopisnim oznakama nikako ne može biti dostatna za zaštitu tradicijskih proizvoda te zavisa uspostavu *sui generis* sustava posebno prilagođenog za zaštitu tradicijskih proizvoda i tradicijskog znanja na međunarodnoj razini.

56 Više o teritorijalnom učinku registriranih zemljopisnih oznaka i određenim odstupanjima od načela teritorijalnosti koja se javljaju kod zemljopisnih oznaka, a koja nisu svojstvena ostalim pravima intelektualnog vlasništva, vidjeti u: Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 44, str. 670.–673.

57 Više o značaju multilateralnih i bilateralnih ugovora, kada je o zaštiti zemljopisnih oznaka riječ, vidjeti u: Rački Marinković, A., *op. cit.* u bilj. 3, str. 218. gdje, među ostalim, stoji: "U pravilu takvim bilateralnim ugovorima države izmjenjuju liste svojih

označene zemljopisnom oznakom koji se nude isključivo ili uglavnom na domaćem tržištu. Često se u zemljama koje su poznate turističke destinacije sustav registracije zemljopisnih oznaka uspostavlja prvenstveno s ciljem kako bi se tradicijski proizvodi (proizvedeni na autentičan način i od prirodnih materijala) na tržištu diferencirali od konkurentskih te kako bi im se povećala tržišna vrijednost, a posljedično i kako bi se zajednicama koje ih proizvode osigurala ekonomska sredstva nužna za opstanak i daljnji razvoj.⁵⁸ Zanimljiv je podatak da se čak 60% proizvoda označenih zemljopisnim oznakama na razini Europske unije nudi isključivo na domaćem tržištu.⁵⁹ Stoga, teritorijalni karakter zaštićenih zemljopisnih oznaka očito ne predstavlja tako značajno ograničenje, kao što se na prvi mah može učiniti.

8. ZAKLJUČAK

Tradicijski proizvodi redovito se označavaju nazivima koje je moguće zaštititi kao oznake izvornosti ili oznake zemljopisnog podrijetla. Iako će time biti moguće osigurati samo neizravnu zaštitu, jer se štite isključivo nazivi proizvoda a ne sami proizvodi, prednosti ovakve zaštite ipak su brojne. Među ostalim, zaštitom zemljopisnih oznaka tradicijskih proizvoda dolazi do porasta njihove tržišne vrijednosti i rasta potražnje za tim proizvodima.

Europska unija prepoznala je važnost zaštite svojih tradicijskih proizvoda te je uspostavila *sui generis* sustav zaštite oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla kojim se označavaju poljoprivredni i prehrambeni proizvodi te vina i jaka alkoholna pića. Tako zaštićenim oznakama na razini čitave Europske unije pruža se apsolutna zaštita.

Nastojanja Europske unije da na međunarodnom planu širi politiku zaštite zemljopisnih oznaka te osigura zaštitu svojim zemljopisnim oznakama i u drugim državama svijeta, u određenoj je mjeri ostvarena usvajanjem Ženevskog akta na Lisabonski sporazum.

Tim je sporazumom, među ostalim, omogućen pristup sporazumu međunarodnim organizacijama. Pristupanje Europske unije Ženevskom aktu omogućilo je zaštitu oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla registriranih na razini Europske unije u državama članicama Lisabonske unije.

No, na razini Europske unije nije još uspostavljen sustav zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode. Stoga, prednosti pristupanja Ženevskom aktu nije moguće koristiti u vezi sa zaštitom oznaka za nepoljoprivredne tradicijske proizvode na međunarodnom planu. Time nisu zakinuti samo proizvođači europskih tradicijskih nepoljoprivrednih proizvoda već isto slabi položaj Europske unije na globalnoj razini i negativno utječe da daljnja proširenja Lisabonske unije.

zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla te jedna drugoj jamče zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla s liste na svojem području. Kriteriji prema kojima neka oznaka zemljopisnog podrijetla dolazi na takvu listu ostaju nejasni i zapravo su stvar pregovora među državama."

58 Više o značaju zemljopisnih oznaka za proizvođače tradicijskih predmeta koji se nude na domaćem tržištu (npr. kao turistički suvenir) vidjeti u: Fadila H. Arief, 'Indonesian Crafts: The Overlooked Potential of Geographical Indication' [2016] 2(3) IJCH 87, 91.

59 Marušić Lisac, A., Matić, I., Picula, T., *op. cit.* u bilj. 46, str. 19.

Sve navedeno govori u prilog nužnosti uspostave sustava zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode. Državama, posebice turističkim kao što je Republika Hrvatska, također bi trebala biti u interesu uspostava takvog sustava zaštite na razini Europske unije kojim bi se omogućila zaštita autohtonih nepoljoprivrednih proizvoda – suvenira.

BIBLIOGRAFIJA

1. Arief Fadila H, 'Indonesian Crafts: The Overlooked Potential of Geographical Indication' (2016) 2(3) *International Journal of Culture and History* 87
2. Bamley C, Bienabe E and Kirsten J, 'The Economics of Geographical Indications – Towards a Conceptual Framework for Geographical Indication Research in Developing Countries' in *The Economics of Intellectual Property: Suggestions for Further Research in Developing Countries and Countries with Economies in Transition* (WIPO 2009) 109
3. Calboli I, 'Expanding the Protection of Geographical Indications of Origin Under TRIPs: "Old" Debate or "New" Opportunity?' (2006) 10(2) *Marquette Intellectual Property Law Review* 181
4. Dudding D, 'The Lisbon Agreement: Why the United States should stop fighting the Geneva Act' (2015) 18(1) *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* 167
5. Folkesson C, *Geographical Indications and Rural Development in the EU* (Lund School of Economics and Management 2005)
6. Gangjee D, *Relocating the Law of Geographical Indications* (Cambridge University Press 2012)
7. Gervais D, 'Reinventing Lisbon: The Case for a Protocol to the Lisbon Agreement (Geographical Indications)' (2010) 11(1) *Chicago Journal of International Law* 67
8. Gervais D, 'Traditional Innovation and the Ongoing Debate on the Protection of Geographical Indications' in P Drahoš i S Frankel (eds), *Indigenous People's Innovation: Intellectual Property Pathways to Development* (The Australian National University Press 2012) 121
9. Gervais D, 'Irreconcilable differences? The Geneva Act of the Lisbon Agreement and the Common Law' [2015] 53(2) *Houston Law Review* 339
10. Gervais D, 'A Look at the Geneva Act of the Lisbon Agreement: A Missed Opportunity?' in I Calboli and NL Wee Loon (eds), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture: Focus on Asia-Pacific* (Cambridge University Press 2017) 122
11. Marušić Lisac A, Matić I i Picula T, *Autohtoni proizvodi i oznake kvalitete Europske unije: od ideje do realizacije* (S&D 2016) 22
12. Matanovac R i Rački Marinković A, 'Registri prava intelektualnog vlasništva' u T Josipović (ed), *Hrvatsko registarsko pravo* (Narodne novine 2006) 149
13. O'Connor B, 'The EC Need not be Isolated on GIs' (2007) 29(8) *European Intellectual Property Review* 303
14. Pant R, 'Protecting and promoting traditional knowledge in India – What role for geographical indications?' (2015) IIED Working Paper <<http://pubs.iied.org/pdfs/16576IIED.pdf>> pristupljeno 1. listopada 2021.
15. Rački Marinković A i Cvetić A, 'Novela Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga iz 2007. godine' u R Matanovac (ed), *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu* (Narodne novine 2007) 207

16. Rački Marinković A, 'Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite' (2013) 63(1) Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 189
17. Rački Marinković A, 'Osnovna obilježja i opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova' (2015) 65(6) Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 665
18. Ricolfi M, 'Geographical Symbols in Intellectual Property Law: the Policy Option' in RM Hilty, J Drexli and W Nordemann (eds), *Schutz Von Kreativität Und Wettbewerb: Festschrift für Ulrich Loewenheim zum 75. Geburtstag* (Verlag Beck 2009) 231
19. Singhal S, 'Geographical indications and traditional knowledge' (2008) 3(11) *Journal of Intellectual Property Law and Practice* 732
20. Stern S, 'Are GIs IP?' [2007] 29(2) *European Intellectual Property Review* 39
21. Vecchio R and Annunziata A, 'The role of PDO/PGI labelling in Italian consumers' food choices' [2011] 12(2) *Agricultural Economics Review* 80
22. WIPO, *Advanced Course on Intellectual Property, Traditional Knowledge and Traditional Cultural Expressions – Modul 3 – Protecting TK and TCEs with existing and adapted intellectual property rights* (WIPO 2016)

PROPISI I DOKUMENTI

1. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (1994) OJ L 364/214
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee on the Regions, COM (2011) 287 final
3. European Parliament resolution of 6 October 2015 on the possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products (2015) OJ C 349/2
4. Geneva Act of The Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications (2019) OJ L 271/15
5. Green Paper 'Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products, COM (2014) 469 final
6. Lisbon Agreement for Protection of Appellations of Origin and their International Protection (as amended on September 28, 1979)
7. Sporazum između Europske unije i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području oznaka zemljopisnog podrijetla i njihovoj zaštiti (2020) OJ L 408I/3
8. Uredba (EZ) 110/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2008. o definiciji, opisivanju, prezentiranju, označavanju i zaštiti zemljopisnih oznaka jakih alkoholnih pića (2008) OJ L 39/16
9. Uredba (EU) 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (2012) OJ L 343/1
10. Uredba (EU) 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) 922/72, (EEZ) 234/79, (EZ) 1037/2001 i (EZ) 1234/2007 (2013) OJ L 347/671
11. Uredba (EU) 251/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o definiciji, opisivanju, prezentiranju, označavanju i zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla aromatiziranih proizvoda od vina i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) 1601/91 (2014) OJ L 84/14

12. Uredba (EU) 2019/1753 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o djelovanju Unije nakon njezina pristupanja Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla (2019) OJ L 271/1
13. Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (NN 173/2003, 186/2003, 54/2005, 76/2007, 49/2011, 46/2018) (HR)

PRESUDE I DRUGE ODLUKE

1. *Budějovický Budvar v Rudolf Ammersin GmbH*, C-478/07 (8. rujna 2009.) (EU)
2. Odluka Vijeća (EU) 2019/1754 od 7. listopada 2019. o pristupanju Europske unije Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla (2019) OJ L 271/12 (EU)

MREŽNI IZVORI

1. Česky porcelan / Fine Bohemian China / Porcelaine fine de boheme (AO 27, 22. studenoga 1967) <<https://www.wipo.int/ipdl-lisbon/result-detail?count=1&total=4&cacheid=21689075&query=bohemian&sortBy=KEY&limit=25>> pristupljeno 1. listopada 2021.
2. European Commission, 'Why do Geographical Indications matter to us?' (2003) MEMO/03/160 <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_03_160> pristupljeno 11. listopada 2021.
3. Foreign Trade Association, 'Should Geographic Indication protection be granted for non-agricultural products? – a position paper' (2015) <www.amfori.org/sites/default/files/FTA%20Position%20Paper%20-%20Should%20geographic%20indication%20protection%20be%20granted%20for%20nonagricultural%20products%20%20April%202015%20%282%29.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.
4. eAmbrosia: the EU geographical indications register (European Commission) <<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>> pristupljeno 7. listopada 2021.
5. WIPO – administered treaties <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/ShowResults?search_what=B&bo_id=11> pristupljeno 1. listopada 2021.
6. Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti registrirane pri Zavodu (Državni zavod za intelektualno vlasništvo) <<https://www.dziv.hr/print.aspx?id=1522>> pristupljeno 1. listopada 2021.
7. <<http://www.made-in-croatia.com.hr/index.php?inc=GOS-Vijesti20>> pristupljeno 1. listopada 2021.
8. Inception impact assessment of an EU-wide system for protecting the geographical indications of non-agricultural products, Ares (2020)7158775 (European Commission) <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12778-EU-wide-protection-of-geographical-indications-for-non-agricultural-products_en> pristupljeno 11. listopada 2021.
9. Insight Consulting, OriGIN and Redd, 'Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the internal market – Final Report - 18 February 2013' <https://www.uibm.gov.it/attachments/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.
10. Pignot M, 'Adhésion de la France à l'Acte de Genève de l'Arrangement de Lisbonne sur les indications géographiques' (29 January 2021) <<https://www.plass.com/fr/actualites/adhesion-de-la-france-lacte-de-geneve-de-larrangement-de-lisbonne-sur-les-indications>> pristupljeno 12. veljače 2022.

11. Ohridski biser (AO 1002, 1 March 2015) <<https://www.wipo.int/ipdl-lisbon/result-detail?count=1&total=1&cacheid=21694894&query=ohrid&sortby=KEY&limit=25>> pristupljeno 1. listopada 2021.
12. OMPI, 'Indications géographiques – introduction' (2017) <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/fr/geographical/952/wipo_pub_952.pdf> pristupljeno 1. listopada 2021.
13. OMPI, 'La France adhère à l'Acte de Genève de l'Arrangement de Lisbonne de l'OMPI' (21 January 2021) <https://www.wipo.int/lisbon/fr/news/2021/news_0002.html> pristupljeno 12. veljače 2022.
14. Results of the public consultation (15 July – 28 October 2014) and public conference (19 January 2015, Brussels) on the Green Paper Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products (European Commission) <<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10565/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>> pristupljeno 1. listopada 2021.
15. Study on Non-agricultural Geographical Indications (GIs) in the European Union (13. veljače 2013) <<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/14897>> pristupljeno 1. listopada 2021.

Tea Hasić*

Ana Rački Marinković**

PROTECTION OF TRADITIONAL PRODUCTS THROUGH GEOGRAPHICAL INDICATIONS IN THE EUROPEAN UNION AFTER THE ENTRY INTO FORCE OF THE GENEVA ACT OF THE LISBON AGREEMENT ON APPELLATIONS OF ORIGIN AND GEOGRAPHICAL INDICATIONS

Summary

The aim of this paper is to explore the possibilities of protection of geographical indications marking traditional products in the European Union, especially after the entry into force of the Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications. The current possibilities of protection at the international level serve as a starting point. The most significant changes brought about by the Geneva Act have been indicated in the paper and the consequences of the European Union accession to this international agreement have been analysed in detail. The research shows the advantages in terms of protection of geographical indications after the accession of the European Union to the Geneva Act only related to traditional agricultural and food products, whereas, for example, traditional handicrafts, souvenirs and other non-agricultural products do not benefit therefrom. Moreover, the results of the research show that while the European Union has managed to expand the policy of protection of geographical indications at a global level through the adoption of the Geneva Act, its position has been weakened by the fact that there is no *sui generis* system of protection of designations of origin and geographical indications for non-agricultural products in the European Union. The paper also analyses the advantages, disadvantages and limitations of the traditional products protection through the geographical indications protection marking them, and it emphasizes the importance of geographical indications protection for indigenous non-agricultural products (souvenirs) for tourist destinations such as the Republic of Croatia. The conclusion of the research supports the need for establishing a system of geographical indications protection for non-agricultural products at the European Union level in order to enable the protection of geographical indications for all traditional products in the European Union through the established system of international registration.

Keywords: geographical indications, indications of origin, Geneva Act of the Lisbon Agreement, GI's for non-agricultural products

This work is licensed under a Creative Commons

Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Tea Hasić, Lecturer, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", Juraj Dobrila University of Pula, Preradovićeva 1/1, 52100 Pula. E-mail address: thasic@unipu.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6079-1156>.

** Ana Rački Marinković, PhD, Assistant Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 3, 10000 Zagreb, Republic of Croatia. E-mail address: ana.racki.marinkovic@pravo.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-7527>.